

En mer effektiv og fremtidsrettet hjelpemiddelformidling – for økt deltakelse og mestring

CP-foreningen mener at:

- Retten til hjelpemidler må fortsatt ligge i folketrygden med et statlig finansieringsansvar. Dette sikrer forutsigbarhet, helhet og en likeverdig rett til hjelpemidler på alle livsområder; hjem, skole, utdanning, arbeid og fritid.
- Dagens utlånsordning uten egenandeler må videreføres. I motsetning til tilskudd, sikrer utlån en likeverdig tilgang til hjelpemidler, uansett bosted og egen økonomi.
- Hjelpemiddelsentralenes rolle må ikke svekkes. Hjelpemidler i bolig og dagligliv må ikke fjernes fra folketrygden og sentralenes ansvarsområde.
- Kommunenes ergoterapitilbud og rehabiliteringsområdet må styrkes.
- IKT-løsninger må moderniseres og rutiner forenkles for å korte ned tidsbruken.

Hjelpemiddelformidlingen må fortsatt være hjemlet i folketrygdloven

Cerebral Parese-foreningen er svært bekymret og kjenner sterk uro for konsekvensene dersom folketrygdens ansvar for hjelpemidler i dagliglivet og bolig overføres til kommunale budsjetter. Å ha lik tilgang til nødvendige hjelpemidler uavhengig av bosted er helt avgjørende.

Personer med cerebral parese tilhører en diagnosegruppe som er avhengige av hjelpemidler i hele livsløpet for å kunne delta og fungere i hverdagen. Forslaget om

å overføre hjelpemiddelformidling til kommunene vil ramme vår medlemsgruppe hardt.

Vi er derfor opptatt av at de sterke sidene i dagens modell blir videreført. At innbyggere gjennom folketrygden er sikret hjelpemidler som kompenserer for funksjonsnedsettelse, har stor betydning for likestilling og deltakelse i barnehage, skole, arbeidsliv, fritid og samfunn. Hjelpemiddelsentraler som samarbeider med kommunene gjør at rett løsning blir formidlet og tatt i bruk.

Å flytte ansvaret til kommunene vil påføre dem flere oppgaver, uten sikkerhet for at finansieringen er forsvarlig ivaretatt. Vi mener at utvalgets forslag om å overføre viktige oppgaver, rettigheter, finansiering og faglig formidling fra staten til kommunene må avvises. Tilgang til hjelpemidler må ikke være avhengig av geografisk bosted og kommuneøkonomi.

Utvalget legger til grunn at brukernes behov er det sentrale elementet for en velfungerende hjelpemiddelpolitikk og at brukernes rettigheter må sikres. CP-foreningen mener at utvalget bryter med dette prinsippet når flertallet foreslår å flytte deler av hjelpemiddelformidlingen fra folketrygden.

De tre grunnleggende prinsippene som dagens modell bygger på må stå fast

Dette er prinsipper som må ligge fast i framtidens hjelpemiddelpolitikk:

- Individuell rettighet i folketrygden. Retten til hjelpemidler er forankret i folketrygdloven, og folketrygden finansierer hjelpemidlene i hjem, utdanning, arbeid og fritid. Det betyr at behovet avgjør løsningen; ikke kommunebudsjettet.
- Nasjonal utlånsordning. Hjelpemidlene formidles via en nasjonal utlånsordning, og ikke som tilskudd med egenandel. Utlån sikrer at den enkelte får nødvendige hjelpemidler, uavhengig av egen lommebok og adresse.
- Formidlingsfaglig forsvarlig. Hjelpemiddelsentralene har helhetlig og solid kompetanse. Kompetente fagmiljøer er en sikkerhet for at tilbudet dekker det faktiske behovet og at utprøving, faglig rådgivning og opplæring blir ivaretatt. Kommuner og hjelpemiddelsentraler samarbeider om løsninger.

CP-foreningen mener disse tre prinsippene kan sikre brukerne en rettferdig og god hjelpemiddelpolitikk.

Betydningen av hjelpemidler

Tekniske hjelpemidler er helt nødvendige for å sikre funksjonshemmede en grunnleggende trygghet og frihet til å greie seg selv. Hjelpemidler gjør det mulig å utføre vanlige aktiviteter som å komme seg inn og ut av egen bolig, komme seg dit en skal og delta i utdanning og arbeid. Ofte er det slik at en kombinasjon av enkle og avanserte hjelpemidler utgjør en nødvendig helhet for brukerne. Hjelpemidler kompenserer for funksjonsnedsettelse og gjør det mulig å delta i samfunnet, noe som er en grunnleggende menneskerettighet.

Målet for hjelpemiddelpolitikken er at funksjonshemmede skal leve selvstendig og delta i samfunnet. Det norske formidlingssystemet sikrer funksjonshemmede tilgang til både hjelpemidler og spesialkompetanse, uavhengig av hvor hjelpemidlene skal brukes; hjemme, i utdanning, arbeid og fritid.

I følge Verdens Helseorganisasjon har Norge en god modell for hjelpemiddelformidling, fordi vi har en helhetlig organisering, med høy ekspertise og ivaretar behovet gjennom hele livsløpet. Den norske modellen med at retten til hjelpemidler er forankret i folketrygdloven sikrer et likeverdig tilbud uansett alder, bosted og økonomi.

Dagens utlånsordning uten egenandeler må videreføres

CP-foreningen støtter ikke ekspertutvalgets forslag om økt bruk av tilskudd og egenbetaling. Det framstår som at en viktig bakgrunn for forslagene er å unngå at staten får økte utgifter når andelen eldre i befolkningen øker. CP-foreningen er ikke enig i argumentet om at forslaget vil bidra til kostnadskontroll. For gruppen voksne med cerebral parese er det et underforbruk av forflytningshjelpemidler, noe som bidrar til mindre deltakelse. Å ilegge egenbetaling og økt bruk av tilskudd vil gjøre situasjonen for denne sårbare gruppen ytterligere vanskeligere.

I dag er det den enkeltes behov som avgjør. Hvis ansvaret blir overført til kommunene, vil finansieringen av hjelpemidlene bli budsjettstyrt. Det betyr en ny og kraftig svekkelse av rettighetene til brukergrupper som har svak betalingsevne.

Hjelpemidler i bolig må ikke fjernes fra folketrygden og hjelpemiddelsentralenes ansvarsområde

CP-foreningen støtter ikke ekspertutvalgets forslag om at ansvaret for fastmonterte hjelpemidler i bolig overføres til Husbanken/ kommunene. Utvalget viser til Husbankens tilretteleggingstilskudd som framtidig finansiering av fastmonterte

hjelpemidler. Det betyr at dyre og avanserte hjelpemidler som trappeheis, løfteplattform, tilpasset kjøkken, bad- og toalettutstyr m.m. går ut av folketrygden og over til en rammestyrt ordning i Husbanken/kommunen, med tilskudd og egenbetaling.

Fastmonterte hjelpemidler i bolig bør fortsatt høre hjemme i folketrygden, fordi ordningen har vist seg effektiv for å bli boende i egen bolig. Det gjelder løfteplattform, trappeheis, hev/senk kjøkken, utstyr på bad og toalett mm.

Konsekvenser for kommunene

CP-foreningen er ikke enig i at kommunene skal finansiere enkle hjelpemidler for å utføre hverdagsaktiviteter. Forslaget innebærer i praksis at svært mange hjelpemidler til bevegelseshemmede flyttes ut av folketrygden, slik at både formidlingen og finansieringen blir overført til kommunene.

Dersom ansvaret for enkle, høyfrekvente hjelpemidler samt fastmonterte hjelpemidler i bolig blir flyttet til kommunene, er konsekvensen at nye oppgaver legges på kommunene uten sikkerhet for at det følger med penger, kapasitet og kompetanse. Kommunene får ansvaret for både å finansiere hjelpemidlene og for den faglige formidlingen av riktige løsninger, vedtak, innkjøp, lagerhold og reparasjoner.

Hjelpemiddelsentralene driver i dag en omfattende kursvirksomhet for kommunene og har ansvaret for alle anskaffelser og all kvalitetssikring. Kommunenes store nytte av hjelpemiddelsentralene er godt dokumentert.

Kommunenes ergoterapitilbud og rehabiliteringsområdet må styrkes

Ekspertutvalget viser til oversikt som dokumenterer at 100 av landets kommuner ikke har ergoterapeut, og kapasiteten er lav i mange av kommunene som har stillinger for ergoterapeut. CP-foreningen erfarer at det er stort press på denne tjenesten. Det går ut over tilbudet til barn og voksne, både når det gjelder kapasitet til å vurdere hensiktsmessige hjelpemidler og til trening av håndfunksjon for personer med medfødte tilstander.

Det er behov for en kraftig styrking av kommunenes rehabiliteringsinnsats. Det må i tillegg sikres fortsatt satsing på en spesialisert rehabiliteringskompetanse i spesialisthelsetjenesten. Det er nødvendig for å kunne veilede kommunene i komplekse saker. For at samhandlingen skal fungere effektivt og faglig forsvarlig, trengs blant annet en kraftig styrking av antall ergoterapeuter i kommunene.

Konsekvenser for hjelpemiddelbrukerne

De foreslåtte endringene av dagens hjelpemidelformidling vil få alvorlige konsekvenser for funksjonshemmede. Hverdagen vil bli vanskeligere, dyrere og mer uforutsigbar. Hvis kommunen blir ansvarlig for finansieringen, blir de økonomiske rammene forskjellige fra kommune til kommune. Det samme gjelder tilgangen på fagkompetanse. Dermed vil tilbudet variere, avhengig av hvor i landet du bor. Rettssikkerheten vil bli svekket. Økt bruk av tilskudd og egenandeler vil gi ulik tilgang på rett hjelpemiddel, ut fra den enkeltes økonomi. Det betyr ulike muligheter for likestilling og deltakelse.

Mange funksjonshemmede bruker et stort spekter av hjelpemidler for å utføre daglige aktiviteter. Utvalgets forslag betyr at funksjonshemmede i fremtiden må forholde seg til to systemer – et statlig og et kommunalt – både når det gjelder finansiering, rettigheter, faglig rådgivning, søknad og reparasjoner, avhengig av hvilken type hjelpemiddel det dreier seg om. Dette vil bli svært tungvint for innbyggere som har behov for hjelpemidler. Hvis funksjonshemmede ikke får nødvendige hjelpemidler til å tilpasse boligen, bruke toalett, bad og kjøkken eller komme seg ut, kan man ikke leve et selvstendig liv og bidra i samfunnet. Innbyggere blir passivisert og isolert. Det blir vanskelig å ivareta utdanning og arbeid. Dette er brudd på grunnleggende menneskerettigheter. I tillegg er dette dårlig samfunnsøkonomi.

Forbedring og forenkling av formidlingssystemet

Ekspertutvalget drøfter en rekke forslag med sikte på å forenkle og forbedre hjelpemidelformidlingen. CP-foreningen stiller seg bak disse forslagene som sentrale:

- Styrke samhandling og effektivisering i hjelpemidelformidlingen.
- Tilrettelegge for hjelpemidler som fremmer mulighetene for utdanning og arbeid.
- Forbedre IKT-løsningene for å korte ned tidsbruken.
- Statlig rekrutteringstilskudd for å bidra til flere ergoterapeuter i kommunene.
- Forbedre bestillingsordningen for enkle og høyfrekvente hjelpemidler.
- Styrke brukerplasseringen for erfarne brukere.
- Forenkle rutinene og saksbehandlingsprosessene ved hjelpemiddelsentralene.
- Bedre informasjonen om rettigheter og muligheter.

- Trappe opp forskning og utvikling. Etablere et forskningsprogram på området.

Med vennlig hilsen

Eva Buschmann
Generalsekretær